

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل کلیه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاکرات مجلسین - اخبار مجلس انتصابات - آگهیهای رسمی و قانونی

شماره ۱۷۷۳

شنبه ۲۶ اسفندماه ۱۳۲۹

سال هفتم

شماره مسلسل ۱۲۷

دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۲۷

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز سه شنبه ۲۲ اسفندماه ۱۳۲۹
فهرست مطالب:

- ۱ - قرائت اسامی غائبین و طرح صورت مجلس
- ۲ - بیانات قبل از دستور - آقایان: صدری - معذل - اردلان - شوشتری
- ۳ - تصویب صورت مجلس
- ۴ - بیانات قبل از دستور - آقایان مکی و امینی
- ۵ - تصویب دو فوریت گزارش کمیسیون مخصوص نفت
- ۶ - مذاکره در طرح سه فوری راجع به ترتیب انتخاب کمیسیونها
- ۷ - بیانات بعد از دستور آقای دکتر مصدق
- ۸ - تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ساعت ده و پنجاه دقیقه صبح بریاست آقای کهنه‌ای (نایب رئیس) تشکیل شد

۱- اسامی غائبین و طرح صورت

مجلس جلسه قبل

نایب رئیس - صورت غائبین جلسه قبل قرائت می‌شود

(شرح زیر قرائت شد)

غائبین با اجازه - آقایان: دکتر مصباح زاده - اورنگ - عامری - معذل - دکتر طاهری - دکتر مصدق - طباطبائی

غائبین بی اجازه - آقایان: محمودی - قبادیان - برومند - نصرتیان - حسن اکبر - اقبال - سودآور - محمد ذوالفقاری

دیر آمدگان با اجازه - آقایان: جمال امامی

فرامرزی

نایب رئیس - نسبت به صورت مجلس روز پنجشنبه

۱۷ اسفند نظری نیست؟

اردلان - بنده عرضی دارم

نایب رئیس - بفرمائید

اردلان - عرض کنم که در صورت جلسه پنجشنبه

عرض بنده اینطور نوشته شده است: «اعتیاد است بنده اول

آنچه که نوشته شده می‌خوانم و بعد تصحیح میکنم

نوشته شده است ما دیدیم مقدار زیادی اسکناس که

بعد از شهریور منتشر کرده ایم پشتوانه اش لیره تضمین

شده بعلا نبود معذرا ما دیدیم که سیر مصدق بانشر

اسکناس توأم بوده در صورتیکه بنده درست عکس این را عرض کردم بعد از شهریور هر چه لیره با فروختند تضمین شده بعلا بود معذرا نرخ اجناس رفت بالا این جا اشتباه شده است

نایب رئیس - تصحیح می‌شود راجع به صورت جلسه دیگر اعتراضی نیست؟ (گفته شد - خیر) بعد از حصول اکثریت رأی گرفته میشود نطق های قبل از دستور با اجازه آقایان شروع می‌شود آقای صدری (۲) - بیانات قبل از دستور - آقایان: صدری - معذل - اردلان - شوشتری

صدری - بطوریکه آقایان نمایندگانشان محترم ملاحظه فرموده اند در این اواخر روزنامه ما از قول آژانسهای خارجی مطالبی نسبت به کشور ما انتشار می‌دهند که خود ما کوچکترین اطلاعی از آنها نداریم هنوز بحث در اطراف کنفرانس اسلامبول و تصمیماتی که در آنجا اتخاذ شده پایان نیافته که خبرگزاری پاریس اطلاع می‌دهد در وزارت دفاع یکی از کشورها طرحهایی در دست تنظیم است که نیروی نظامی ترکیه و ایران مشترکاً با سلاح یکسانی مجهز شده و او نیز فرم متعدالشکلی داشته باشند و مطالب دیگر البته اگر یک چنین تصمیم و پیشنهادی از طرف سران نظامی یکی از ارتشهای ایران یا ترکیه گرفته یا داده می‌شد آنقدرها قابل بحث و ایراد نبود که از طرف دیگران بنده در اینجا صراحة اعلام مینمایم.

هر تصمیمی که بدون نظر و مشورت قبلی ما در هر کجای دنیا باشد نسبت به کشور و امور مربوط بسا اتخاذ گردد کوچکترین ارزشی برای ما نداشته و دولت ایران حق هیچگونه اظهار تمایلی نسبت باین تصمیمات ندارد اصولاً وظیفه دولتهاست که وضع سیاست خارجی ما را روشن نمایند و امیدوارم که جناب آقای علاء این نظرها را تأمین فرمایند زیرا اگر بنا شود ما نسبت بفرزاد خود بی‌اعتنا باشیم چه بسا که همین مذاکرات و تصمیمات سر نوشت فرزاد ما را بدون نظر ما تعیین نماید. درست است که ما عضو سازمان ملل متحد بوده و تصمیمات آن را پیوسته محترم میشماریم ولی از طرف دیگر مجبور نیستیم که نظریه‌های دولتهای

همین مذاکرات مشروح صد و بیست و هفتمین جلسه از دوره شانزدهم قانونگذاری

و اداره تدوینی و تحریر صورت مجلس

قوی را بدون مطالعه و چون و چرا بیفزاییم آنچه محقق است این است که اتخاذ تصمیم درخاور میانه در درجه اول مربوط بمسائل خاورمیانه است در هر صورت لازم است عرض شود که ملت ایران ملتی است صلح‌دوست و از جنگ بیزار با تمام قوا از هر نوع عملی که بوی تحریک و مخاصمه از آن بر خیزد دوری جست و هرگز حاضر بود در دستا بندهای جنگی امروزی نیست و هیچوقت اجازه نخواهد داد که سرزمین مقدس‌ش صحنه زور آزمایی دولتهای قوی قرار گرفته و بر عکس از هیچ نوع فدا کاری هم در راه تأمین صلح جهانی خودداری نخواهد نمود. بقیه بنده بایستی در این موقع بحرانی در کلیه مسائل خاور میانه که بطور حتم در این امر بخصوص منافع مشترک دارند بیشتر از پیش بهم نزدیک شده و در نتیجه یک اتحادیه قوی و نیرومندی بوجود آورند تا بتوانند در زیر لوای این نیرومندی در بیشتر صلح جهانی عامل مؤثری باشند.

مطلب دیگر در اطراف نامه است که از طرف انجمن لسانیه های دانشکده ادبیات تبریز رسیده بطوریکه نوشته اند مدتی است که وزارت فرهنگ از صدور دانشنامه های آقایان بعذر اینکه علوم تربیتی قبل از اجازه وزارت فرهنگ در آنجا تدریس شده خودداری می کنند در صورتیکه این آقایان سه سال در دانشکده ای که خود وزارت فرهنگ افتتاح کرده و استاد فرستاده درس خوانده اند و هر سال جریان تحصیل آنها بوزارت فرهنگ گزارش شده و در اینصورت کترین ایرادی از طرف وزارت فرهنگ گرفته نشده است. حالا که آقایان سه سال از هر خود را در این راه تلف کرده اند بآنها میگویند چون فلان درس شما مطابق برنامه نبوده باینجهت شما دانشنامه دانشسرای عالی داده نشود. هر چه چندی قبل آقای وزیر فرهنگ به بنده قول دادند که در این مورد رفع معذور آقایان بفرمایند ولی گویا هنوز اتخاذ تصمیمی نشده که منجر به تمقیب مجدانه آقایان گردیده است.

بدینجهت استعدای می نمایم که وزارت فرهنگ هر چه زودتر در این باره اتخاذ تصمیم نموده و یکمده از جوانان علاقمند و حساس کشور را از بلا تکلیفی نجات دهد. حقیقه جای منتهای تأسف است که در حالیکه وزارت فرهنگ بپذیر و معلم احتیاج دارد و حتی می خواهد از وزارتخانه های دیگر اشخاص فیر فنی را استخدام نماید از تعیین تکلیف این آقایان خودداری می نماید.

مطلب دیگر در اطراف نامه است که لسانیه های دانشسرای عالی تبریز رسیده و در آن تقاضا کرده اند که مستدعیات حقه آقایان لسانیه های دانشسرای عالی عالی تهران مورد توجه قرار گیرد که بنده همین آنرا بجناب آقای رئیس تقدیم می نمایم که بوزارت فرهنگ ارسال فرمایند تا مورد رسیدگی و توجه قرار گیرد.

یک نامه ای هم که آقایان کارمندان دولت کدر چهار صد خانه گران قیمت زندگی می کنند توسط اینجناب تقدیم مقام ریاست محترم مجلس شورای ملی نموده اند که تقدیم مقام ریاست می نمایم و استعدای می نمایم که تقدیم مقام ریاست حقه آقایان رسیده گیهای لازم بشود تا ترتیبی اتخاذ گردد که این مردم بیچاره از زیر بار این فشار ناروای که بآنها وارد می شود خلاص شوند.

موضوع دیگر در اطراف تلگرافات متعددی است که از اغلب نقاط آذربایجان رسیده که به رویه دولت در موضوع صادرات پشم و پنبه اعتراض دارند در نتیجه آزادی صدور پشم و پنبه بدون اینکه احتیاجات داخلی در نظر گرفته شود وضعی پیش آمده است که اکثر کارخانه های قالی بافی در بیشتر نقاط کشور تعطیل و بقیه هم اجباراً در شرف تعطیل و عده زیادی بیکار شده و می شوند و همچنین وضعیت بقیه طوری شده که شاید دولتهای بعد نتوانند احتیاجات کارخانه های خود را در راههای آتیه تأمین نمایند و مجبور گردند باقیمت گرانتری از خارج وارد نمایند. بقیه بنده بایستی در این زمینه هر چه زودتر فکری بشود که رفع مضیقه داخلی گردد. چه ادامه این وضعیت منجر به تعطیل اکثر کارخانجات و بحران عمومی خواهد شد که در آنوقت جلو گیری آن مشکل بنظر میرسد.

یک موضوع مهم دیگری که می خواهم استعدای نمایم از طرف آقایان نمایندگان محترم توجه مخصوص نسبت بدان مبذول گردد موضوع عدم پرداخت حقوق بهم نام کارمندان دولت است. همه آقایان اطلاع دارند که اغلب این کارمندان اشخاص بی بضاعتی هستند که حقوق خود را در دره روز اول ماه بخرج می کنند و ۲۰ روز بقیه را هم قرض از این و آن می گذرانند با این ترتیب شایسته نیست که تا بیست و هفتاد روز در پرداخت حقوق بهم نام آقایان وقفه حاصل گردد مخصوصاً این که شب عید است و اکثر زنها و بچه های آنان در تمام سال انتظار این وقت را می کشند که پوشاک و خنصری برای آنها خریداری شود و اصولاً بنده نمی دانم چه طور از طرف متصدیان وزارت دارائی در راههای قبل این جریان پیش بینی نشده و در فکر چاره برای رفع آن نیافتاده اند که امروز به این وضع دچار نشویم و جای منتهای تعجب است که دولت با عایدی های مسلمی که

روزانه دارد از قبیل مایهات قند و شکر نفت و بنزین دخانیات - رسومات مالیات برد آمد و غیره - نتوانسته و بانمی تواند حقوقات را پرداخت نمایند. در هر صورت وزرات دارائی مکلف است که هر چه زوتر دستور پرداخت حقوقات بهم نام و اسفندماه کارمندان دولت را صادر نماید تا مطابق هر سال ۲۵ اسفندماه در همه جا پرداخت گردد در صورت سستی در انجام این نظر بنده صریحاً عرض می نمایم که اگر بیش آمد های سوئی اتفاق افتاد وزارت دارائی و متصدیان آن مشغول خواهند بود و پس

اگر از وقت بنده چیزی مانده بجناب آقای مدلل تقدیم میکنم

نایب رئیس - آقای مدلل بفرمائید

مدلل - بنده وسوسه دقیقه عرض دارم

نایب رئیس - بفرمائید

مدلل - بنده تشکر میکنم از آقای صدیقی که فرصت دادند بنده این دوسه کلمه عرض را حضور آقایان عرض کنم و امیدوارم که این صدای بنده بگوش آقای رئیس دولت هم برسد آقایان محترم مطلع آمدند و صفحه جنوب را گرفته از ایالت فارس بباخبر می دهند که یک قطعی و یک سختی در انتظار همه است دولت می بایستی در برنامه کارش مبارزه باملخرا قید کند و آقایان هم بایستی متوجه این امر باشند برای اینکه این یک موضوعی نیست که مربوط بیک محل خاص باشد اگر برادران جنوبی شما در مضیقه افتادند بچارند همه کمک کنند (صبح است) و با این وضعیت سختی که در پیش است مشکل است که بتوانیم تمام صفحه جنوب را نجات دهیم از حالاً تا فرصت از کف نرفته است مجلس شورای ملی و دولت باید متوجه این امر باشند.

خبر و شوقانی - اگر دولت نکرد بآید استیضاح کرد

نایب رئیس - آقای اردلان

اردلان - سال ۱۳۲۹ قریب بانمام است و برای بنده که یک نماینده مجلس هستم این تأسف باقی می ماند که مادر این سال نتوانستیم بودجه کل مملکتی را تصویب کنیم و من از آقایان نمایندگان محترم در این جلسه قبل از دستور استعدای می کنم که بلکه توجه بفرمایند که در سال ۱۳۳۰ دیگر تصویب یک دوازدهم را کنار بگذاریم و بودجه ای که مصوبه ای درستش باشد این است که بنده امیدوارم که آقایان با توجهی که ما مور مملکتی دارند باین عرض بنده توجه بفرمایند اما یک مطلب دیگر آقایان مستحضر هستند که از اعضای هیئت نظارت اندوخته اسکناس یکی هم آقای دادستان کل کشور است آقای دادستان کل کشور در این چند روزه که مشغول بودیم وضعیت از این مجسهای طهران می نمودند حقیقه برای هر شش هفته ای رقت آور بود که این صحبتها را بشنود که امروز وضع مجسهای طهران و مملکت ما بچه نسوی است ایشان میفرمودند که یک کسبک قتل کرده و جنایت کرده با یک کسی که خلاف کرده هر دو را در یک جا ننگ می دارند و بعد از یک مدتی آنکسی که یک خلاف جزئی کرده و مسکن بود که بر گردد و در جامه یک

فرد عادی بشود بنسبیت مجاورت با اشخاصی که جانی هستند آن اندازه ای هم که ممکن بود خلاف در آتیه نکنند بیشتر خواهد شد یعنی خلافت بدتر خواهد شد بنا بر این ما باید در ضمن بودجه کل مملکتی توجهی کنیم که اعتباری برای ساختن مجسها بطوری که شایسته یک مملکت زنده ای است در نظر بگیریم. ظاهراً اعلی حضرت همایونی تصویب فرمودند که باقی که در دوشان تپه است و سابقاً باغ وحش بود و خیلی بزرگ است آنجا را اختصاص بدهند به مجس که دو قسمت متمایز در نظر گرفته شود یک قسمت معین بشود که برای یک عده ای دارالتربیه درست کند (کشاورز صدر - معن آزادی درست کنید) همی ای حال بقیه بنده در جامه همه جای دنیا هم هست که این جرایم رخ می دهد و باید یکجائی باشد که آن افراد وقتی آن جا میروند خطرناکتر بیرون نیایند بنده عرض آخرم آقای کشاورز صدر اصرار دارند زودتر هر ایضاً را تمام کنم راجع بکردستان است کردستان ما خوشبختانه دو روزنامه پیدا کرده است یکی بنام ستندج یکی ندای قرب ولی اخیراً مثل تمام جرایم مملکت دچار مضیقه کاغذ شده اند این است که به بنده کاغذی نوشته بودند و تقاضا کرده بودند که از این سهمیه ای که برای روزنامه های مملکت در نظر گرفته شده و معاملاتی که ما با تعداد جاهای شوری میشود یک سهمی هم بروزنامه های کردستان بدهند (کشاورز صدر - راجع بروزنامه ستاره غرب کرمانشاه هم بفرمائید) و همانطوریکه جناب آقای کشاورز صدر فرمودند برای تمام شهرستانها که روزنامه دارند و باعث تنویر افکار عامه هستند سهمیه معین کنند منظورم این است که در نظر بگیرند و یک سهمی که بروزنامه های طهران میدهند ولایات را هم فراموش نفرمایند و یک سهمی هم بکردستان بدهند بقیه و قسم را بآقای شوشتری میدهم

نایب رئیس - آقای شوشتری

شوشتری - بسم الله الرحمن الرحیم بنده در یک جلسه راجع بجنکلهای گسرگان اینجا مذاکراتی کردم و البته وقتی دولت آمد بجنکلهای از برنامه ایشان که تصویب شد نظریه خود را عرض خواهم کرد موضوع دیگر که میخواستم توجه بدهم و از اینجا بگوش دولت برسد دو موضوع است یکی موضوع شلات است و ماهی بخرزور است و یکی موضوع مالاریا و عملی که سال قبل شده چون شنیده ام سه ماه است معطل کرده اند آنوقت دوا می دهند ضد پشه مالاریا تنی پانصد دلار بود است بقدری معطل کرده اند که حالا رسیده است به ۱۲۰۰ یا ۱۵۰۰ دلار در صورتی که بعد از سالیان دراز یک پارسال مردم آن سامان و آن خطه از نظر اصول صحتی تاحدی بهر مند شدند که عیلاً به گویدگی پشه نشدند من میخواستم جلب توجه نمایندگان محترم را بکنم و از اینجا صدایم را بگوش دولت برسانم که زودتر توجه بفرمایند که از ۱۵ فروردین در تمام ساحل بخرزور و در تمام بخشهای تابعه آنجا این عمل انجام شود موضوع دیگر موضوع ماهی است که اسال تحقیق کردم اگر آقایان محترم در طهران

توجه کرده باشند ماهی هائی که حالا در طهران دارد بفروش می رود غیر از ماهی های ده دوازده سال قبل است این ماهی هائی است که ما کول نیست ماهی سیم - دارد از بین می رود متخصص اظهار کردند چون ماهی هادش آن است که در هر رودخانه ای تعمیر می کند و تناسل در آنجا میشود در موقع صیدم بر گشت با آنجا می کشند و از آنجا صید میشود استعدای میکنم توجه بکنید این عرض من از نظر ارزاق عمومی برای مملکت موثر است اگر جلوی رودخانه ای را که باید بر گشت کنند در سالی بینند خط سیر خود را ماهی تغییر میدهد و بصورت دیگر در میاید و تقم هائی در آنجاها مصنوعی ریخته اند که اصل صید در بخرزور و ماهی بخرزور دارد از بین می رود بصورت دیگر دارد درمی آید این ماهی ها ما کول نیست ماهی بخرزور در تمام دنیا معروف بود همینطور خاویار بخرزور و این منبع ثروت این منبع ارتزاق عمومی دارد از بین می رود خواستم آقایان محترم را متوجه کرده باشم که در این خصوص هر اطلاعی دارند بفرمایند تخصصی دارند بگویند اظهار کنند تا یک فکر اساسی برای مملکت بشود

(۳- تصویب صورت مجلس)

نایب رئیس - صورت مشروح مذاکرات روز شنبه تصویب شد

(۴- بیانات قبل از دستور - آقایان)

مجلس مقدس شورای ملی برسانم همین موردی بود که آقای صدیقی بعنوان نطق قبل از دستور اشاره ای کردند از خبر گزارای های خارجی شنیده میشود که یک اشخاص غیر مجاز راجع بسرنوشت ایران در بعضی از نقاط می نشینند و صحبت میکنند و در این زمینه خبر هائی بوسیله خبر گزارهای دنیا منتشر میشود بنده می خواهم بنام ملت ایران تمام آن اشخاص غیر مجاز اعلام کنم که ملت ایران قیام لازم ندارد (صبح است) ایران کشوری است مستقل، آزاد، دارای یک افتخارات تاریخی و باستانی و این اندازه میتواند اعلام کند که کسی حق دخالت در امور داخلی و سیاست ایران ندارد (صبح است) رویه ایران در آنجهت است بایستی مجلس شورای ملی ایران تعیین کند. کنفرانس استانبول با این مسیونها یا هیئت های نظامی که رفت و آمد می کنند اینها کمترین حقی ندارند براجع بسرنوشت ایران صحبت بکنند و هر چه صحبت بکنند از نظر ملت ایران مردود است این مذاکرات بشود این نوع سرائی هائی که اخیراً در ادبیه های خارجی آقایان می شنوند بر اثر همین دخالت های بی مورد سیاست های خارجی بود که وضع ایران را اینطور دچار تشنج کرد. تعریک کردن حمایت کردن از افراد در داخله یک مملکت از هیئت

مجلس مقدس شورای ملی برسانم همین موردی بود که آقای صدیقی بعنوان نطق قبل از دستور اشاره ای کردند از خبر گزارای های خارجی شنیده میشود که یک اشخاص غیر مجاز راجع بسرنوشت ایران در بعضی از نقاط می نشینند و صحبت میکنند و در این زمینه خبر هائی بوسیله خبر گزارهای دنیا منتشر میشود بنده می خواهم بنام ملت ایران تمام آن اشخاص غیر مجاز اعلام کنم که ملت ایران قیام لازم ندارد (صبح است) ایران کشوری است مستقل، آزاد، دارای یک افتخارات تاریخی و باستانی و این اندازه میتواند اعلام کند که کسی حق دخالت در امور داخلی و سیاست ایران ندارد (صبح است) رویه ایران در آنجهت است بایستی مجلس شورای ملی ایران تعیین کند. کنفرانس استانبول با این مسیونها یا هیئت های نظامی که رفت و آمد می کنند اینها کمترین حقی ندارند براجع بسرنوشت ایران صحبت بکنند و هر چه صحبت بکنند از نظر ملت ایران مردود است این مذاکرات بشود این نوع سرائی هائی که اخیراً در ادبیه های خارجی آقایان می شنوند بر اثر همین دخالت های بی مورد سیاست های خارجی بود که وضع ایران را اینطور دچار تشنج کرد. تعریک کردن حمایت کردن از افراد در داخله یک مملکت از هیئت

مجلس مقدس شورای ملی برسانم همین موردی بود که آقای صدیقی بعنوان نطق قبل از دستور اشاره ای کردند از خبر گزارای های خارجی شنیده میشود که یک اشخاص غیر مجاز راجع بسرنوشت ایران در بعضی از نقاط می نشینند و صحبت میکنند و در این زمینه خبر هائی بوسیله خبر گزارهای دنیا منتشر میشود بنده می خواهم بنام ملت ایران تمام آن اشخاص غیر مجاز اعلام کنم که ملت ایران قیام لازم ندارد (صبح است) ایران کشوری است مستقل، آزاد، دارای یک افتخارات تاریخی و باستانی و این اندازه میتواند اعلام کند که کسی حق دخالت در امور داخلی و سیاست ایران ندارد (صبح است) رویه ایران در آنجهت است بایستی مجلس شورای ملی ایران تعیین کند. کنفرانس استانبول با این مسیونها یا هیئت های نظامی که رفت و آمد می کنند اینها کمترین حقی ندارند براجع بسرنوشت ایران صحبت بکنند و هر چه صحبت بکنند از نظر ملت ایران مردود است این مذاکرات بشود این نوع سرائی هائی که اخیراً در ادبیه های خارجی آقایان می شنوند بر اثر همین دخالت های بی مورد سیاست های خارجی بود که وضع ایران را اینطور دچار تشنج کرد. تعریک کردن حمایت کردن از افراد در داخله یک مملکت از هیئت

حاکم ایران، کار را بجای رساند که مملکت ایران دچار چنین سرنوشتی شده و این تشنج فعلا ایجاد شده است ملت ایران اجازه نمیدهد هیچ عنوانی دیگران در مقدرات و سرنوشت او دخالت کنند (صحیح است) ما اگر که بایستی وارد یک بلوک بشویم، یا نشویم این حق ملت ایران است. دیگران حق تعیین سرنوشت ما را ندارند علاوه ملت ایران یک ملت صلح دوستی است رهواره خواهان بیطرفی خودش بوده و خواهد بود، ما با بیچیک از این بلوکها نظر خاصی نداریم نه با یکی دشمنی داریم نه با یکی دوستی داریم، هر یک از این بلوکها بیشتر با استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی ایران احترام بگذارند آنها نزد ما معترم هستند (صحیح است) هر یک از آنها بخواهد کوچکترین لطمه‌ای بمنافع و منابع حیاتی ما وارد بکند، آنها در نظر ما خصم شمرده میشوند و ما با آنها همانطور رفتار خواهیم کرد که آنها با ما رفتار می‌کنند. بنا بر این مذاکراتی که در رادیوهای خارجی یاد کنفرانس های خارجی می‌کنند از نظر ملت ایران کمترین ارزشی نخواهد داشت و این مذاکرات کان لم یکن است اما مطلب دیگری که می‌خواستم عرض کنم موضوع نفت است. کمیسیون مخصوص نفت مدتها صرف وقت کرد و واقعا عده زیادی از همکاران معترم در تمام این جلسات چندساعته که بعضی از جلسات هشت ساعت و ده ساعت بطول انجامیده است زحمت کشیدند و بالاخره کار فقط را که مورد علاقه ملت ایران و مجلس شورای ملی ایران است اینجا رسانده. گزارش هم بنده در روز نوزدهم تقدیم مقام ریاست کردم با قید فوریت که این موضوع امروز در مجلس مطرح شود زیرا برای ما بزرگترین و پرهزینه‌ترین مسائلی که ممکنست مورد توجه باشد در درجه اول مساله نفت است. اگر ما قضیه فقط را حل کنیم بر بسیاری از مشکلات مملکت فائق آمده‌ایم، بنا بر این بنده گزارش فقط را تقدیم مقام ریاست کردم و شنیدم که از پیش باز عوامل شرکت نفت بمقابلیت پرداختند که امروز گزارش را نگذارند در مجلس مطرح شود من وقتی که شنیدم خندیدم، گفتم اکثریت قریب با اتفاق مجلس علاقمند بموضوع نفت است آن کیست که بتواند بنفع شرکت نفت فعالیت بکند؟ (صحیح است) اینست که بنده از مقام ریاست هم قیلا استدعا کردم و حالا هم مجدداً استدعا می‌کنم که موضوع فقط را امروز توجه بهش بکنند، یکی دیگر موضوع کمیسیون هاست آقایان رفته‌اند آنجا نشسته‌اند و مثل این که مونوپول یک دسته‌است که یک کسی باید رئیس کمیسیون بودجه باشد مثل اینکه ارثی است اصلا از ۱۲ نفر و کیل تهران بکنند کمیسیون بودجه نیست تمام بودجه تهران را گرفته‌اند، بهداریهای تهران را گرفته‌اند شهرستان ها داده‌اند، این معنی ندارد، یک میلیون و کسری جمعیت تهران است شهرستانها ندارند بهایه مربوط است یک میلیون و اندی جمعیت تهران است یک پانزدهم بیشتر جمعیت ایران در تهران است یک چهارم در تهران است. اینها بکنند کمیسیون بودجه نداشته باشند، برای ما اقلیت اکثریت نیست بکنند از و کلای تهران باید در کمیسیون بودجه

باشد کمیسیون بودجه هم ارت پذیر کسی نیست ما با تمام قوا و این مونوپول بازی را میگیریم این معنی ندارد یک عده همه دور در کمیسیون بودجه باشند مثل اینکه ارت پدرشان را میخوانند در کمیسیون بودجه این چه وضعی است که کلای تهران بکریل در کمیسیون بودجه نداشته باشند؟ (صحیح است) مایک طرح دادیم که نباید مونوپول بازی اینجا صورت بگیرد (عده منی از نمایندگان - ما موافقیم همه موافقتند) و باز از آقایان تنی میکنند امروز موضوع نفت را که مطرح میشود مقدم بدارند، زیرا اهم مسائل روز ما نفت است و اگر بخواهند اهلان بکنند ما ساکت نخواهیم نشست و باید امروز مجلس تکلیف نفت را معین بکند نفیاً یا اثباتاً بقیه وقت را اگر چیزی مانده به آقای امینی تقدیم می‌کنم.

نایب رئیس - دو سه دقیقه وقت دارید بفرمائید آقای امینی

امینی - از آقای مکی متشکرم که دوسه دقیقه وقت دادند که بنده مطالبی که مربوط به گیلان است عرض آقایان برسانم. اگر چه نا امیدم که اقدامی بشود چون در تمام این مدت با اینکه نمایندگان گیلان مکاتبه کرده‌اند، کوشش کرده‌اند، کاری انجام نکرده و بجای نرسیده است. معذک من می‌دانم که مردم گیلان خوشوقت خواهند شد که درد دلی شده باشد و این دردشان با اجتماع گوش زده شده باشد. از این لحاظ بود که خواستم بنده فقط چند دقیقه صحبت کنم و استدعا می‌کنم توجه بفرمائید که در گیلان مثل سایر نقاط نه راه خوب داریم نه بهداشت. نه فرهنگ و اینکه آقای مکی فرمودند که در کمیسیون بودجه از تهران کسی نیست مادر کمیسیون بودجه هم کسی را نداریم. اما علی‌ای حال نه اینکه در تهران عملی نشده باشد، در هیچ جا نشده است. اما از همه بدتر که در هیچ کجاست وضع وخیم توتون کاران قومنات است. زارعین این نقطه قریب چهار ماهست که توتون را بدولت فروخته‌اند و هنوز دولت پول آنرا به آنها پرداخت نکرده. این عده از زارعین گرسنه هستند. اغلب تلف می‌شوند و گاهی از اوقات هم در نتیجه فقر دست بزدی و عیالیات دیگری که غایب نیست میزنند. بنده خواستم مخصوصاً از تمام نمایندگان معترم تقاضا کنم که کمک بفرمایند این موضوع از طرف دولت مورد اقدام قرار گیرد و بلاخص عرض کردم که مکرر مکاتبه کردیم و بخترانه هم نوشتیم که آقا این قسمت مقدم بر همه است زیرا از پول سیگار و توتون که اینهمه بخترانه دولت باید میشود، دیگر جایز نیست که پول توتون داده نشود شاید در قسمت رضایه هم این گرفتاری را داشته باشند (شوشتری - گرگان هم همینطور) گرگان همینطور البته تاخیر در مبارزه ما لایزما هم آقای دکترا را می‌باید بآن اشاره کردند اقدام بزرگی است که در گیلان نگذاشته سازمان برنامه خوب عمل کرد و من خواهش می‌کنم از آقای دکترا معظمی که در کمیسیون برنامه این موضوع را در نظر بگیرند.

(۵ - تصویب دو فوریت گزارش کمیسیون مخصوص نفت)

نایب رئیس - مطالبی که حالا بایستی مطرح

بکنیم سه مورد است. یکی انتصاب اعضای کمیسیون است که او را قش منتشر شده ...

کشاورز صدر - صحیح نیست، درست نیست آقا اعتراض داریم.

نایب رئیس - آقایان تا ساکت نباشند بنده معترتاً بکنم که نتیجه نمیگیریم. یکی دیگر طرح چیست با اعضای عده ای از آقایان بقید سه فوریت تقدیم مجلس شده.

مکی - آقا نفت مقدم است.

نایب رئیس - راجع بطرز تعیین اعضای کمیسیون هاست یکی هم یک گزارش است از کمیسیون نفت بقید دو فوریت رسیده که حالا هر کدام را آقایان میفرمایند. مطرح کنیم.

عده از نمایندگان - نفت را بخوانید **صدری** - رأی بگیرد

نایب رئیس - پس گزارش نفت قرائت میشود (بشرح زیر قرائت شد)

گزارش از کمیسیون مخصوص نفت مجلس شورای ملی

کمیسیون مخصوص نفت که طبق تصمیم قانونی در جلسه پنج شنبه ۲۱ - ۲۲ اردیبهشت ۱۳۲۹ از طرف مجلس شورای ملی اتخاذ شده است و متیاب یادآوری عرض مجلس شورای ملی می‌رساند،

(تصمیم قانونی)

مجلس شورای ملی با تأیید و تصویب گزارش کمیسیون نفت دائر بر اینکه لایحه مساعد - کس کافی برای استیفای حقوق ایران نیست بنظر اجرائی قانون مهرماه ۱۳۲۶ بان کمیسیون مأموریت میدهد که باتوجه پیشنهادات آقایان نمایندگان در ظرف دو ماه گزارشی مبنی بر تعیین وظیفه و رویه دولت تهیه و برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم نماید.

آقایان نمایندگان می‌توانند در ظرف دو هفته هر گونه پیشنهادی که دارند بکمیسیون نفت تقدیم نمایند.

از تاریخ نهم بهمن ماه ۱۳۲۹ الی تاریخ پنجشنبه ۱۷ اسفندماه ۱۳۲۹ دوازده جلسه تشکیل داده و غالب جلسات طولانی و در جلسه چند ساعت مقبول مطالعه جوانب و اطراف موضوع بوده و از لحاظ سیاسی و اقتصادی و قضائی و غیره مذاقه کامل بعمل آورده که عیناً چگونگی مذاکرات در صورت جلسات کمیسیون منعکس است بالاخره در روز پنجشنبه ۱۷ اسفندماه ۱۳۲۹ کمیسیون با اتفاق آرا تصمیم ذیل را اتخاذ و اینک گزارش آن تقدیم مجلس شورای ملی می‌گردد.

مجلس شورای ملی در نظر باینکه ضمن پیشنهادات واصله بکمیسیون نفت پیشنهاد ملی شدن صنعت نفت در سراسر کشور مورد توجه و قبول کمیسیون قرار گرفته و از آنجا که وقت کافی برای مطالعه در اطراف اجرای این اصل باقی نیست کمیسیون مخصوص نفت از مجلس شورای ملی تقاضای دوام تمدید مینماید.

دکتر محمد مصدق - جمال امامی -

دکتر شایگان - صالح بهجانی - حائری زاده - گنجی - حسین مکی - سر تنبیزاده - پالیزی - دکتر هلوی - قشقائی - ناصر ذوالفقاری - دکتر کاسمی - دکتر هدایتی - نقبیزاده - هامری - فرامرزی

بنا بر این ماده واحده ذیل را با قید دو فوریت برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی مینماید

ماده واحده - مجلس شورای ملی تصمیم مورخ ۱۷ اردیبهشت ۱۳۲۹ کمیسیون مخصوص نفت را تأیید و با تمدید مدت موافقت مینماید.

مخبر کمیسیون مخصوص نفت حسین مکی

نایب رئیس - چون این گزارش بقید دو فوریت است بنا بر این حالا فوریت اولش مطرح است و بعد طبع و نشر میشود برای ۲۴ ساعت دیگر.

حائری زاده - طبع و نشر شده است

نایب رئیس - حالا جناب آقای دکتر مصدق در فوریت فرمایشی دارید؟ (دکتر مصدق - در فوریت خیر) باید رأی بگیریم راجع بقوریت (جمعی از نمایندگان - مخالف نیست) پس رأی گرفته بشود بقوریت اول گزارش (عموم نمایندگان قیام کردند) تصویب شد

مکی - باتفاق آراء

نایب رئیس - فوریت دوم مطرح است (گفته شد - مخالفی نیست) رأی میگیریم بقوریت دوم آقایان موافقین قیام بفرمایند (عموم نمایندگان برخاستند) تصویب شد (دکتر بقائی - باتفاق) بعد از ۲۴ ساعت دیگر طبق نظامنامه بایستی مطرح شود

مکی - گزارش طبع و نشر شده

فریمان - پیشنهاد می‌کنم فی المجلس مطرح شود

نایب رئیس - چون گزارش کمیسیون است نمی‌شود تقاضای طرح فی المجلس کرد آن مربوط به طرح‌های پیشنهادی است

۶ - مذاکره در طرح پیشنهادی راجع به ترتیب انتخاب کمیسیونها

نایب رئیس - حالا طرحی که آقایان راجع بطرز انتخاب اعضای کمیسیونها تقدیم کرده‌اند قرائت میشود.

خسرو قشقائی - طبق ماده ۹۰ اختصار دارم ...

نایب رئیس - بفرمائید

قشقائی - عرض کنم که جناب آقای مکی فرمودند که نمایندگان شبه در کمیسیونها از اقلیت نگذاشته‌اند، بنده نماینده شبه دوم بودم جناب آقای صالح که از اقلیت بودند در کمیسیون بودجه گذاشته شده ...

مکی - ایشان نماینده کاشان هستند

کشاورز صدر - اینطور نیست آقا ما اعتراض داریم

نایب رئیس - توجه بفرمائید طرح پیشنهادی آقایان قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

جناب آقای رئیس معترم مجلس شورای ملی

امضاء کنندگان ذیل طرح زیر را بجای ماده ۲۷ آیین‌نامه داخلی با قید دو فوریت پیشنهاد می‌نمائیم که فی المجلس مورد تصویب قرار گیرد

ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضاء شب در هر شبه انتخاب خواهند شد و برای انتخاب حضور و ترک از اعضاء شبه ضروری است

کشاورز صدر - شوشتری - دکتر هدایتی - سالار بهزادی - شیبانی - بهجانی - رضوی - معین زاده - دکتر کاسمی - دکتر طریبا - ملک مدنی - عبدالعسین مجتهدی - دکتر شایگان - آزاد - ناصر ذوالفقاری - جواد سعیدی - سنندجی - دکتر بقائی - ظفری - دکتر کیان - ناظرزاده - حسین مکی - دولتشاهی - دکتر راسی - غضنفری - صدر میر حسینی - فریمان - مغرب فرهمند

نایب رئیس - فوریت اول مطرح است آقای نورالدین امامی مخالفید؟

نورالدین امامی - بلی مخالفم آقا

کشاورز صدر - بنده باید توضیح بدهم آقا طرح است

نایب رئیس - اسم شما نوشته شده، بعد بعنوان موافق توضیح بدهید

نورالدین امامی - استدعا میکنم نمایندگان معترم دو ثانیه برایش بنده توجه بفرمایند. علت مخالفت من باین طرح آقای اسلامی استدعا میکنم توجه بفرمائید، علت مخالفت من با این طرح یک چیز است. تمنی میکنم درست توجه بفرمائید، حالا همکار معترم آقای اردلان اینجا اظهار محنتی نسبت بکمیسیون بودجه گذشته فرمودند و بنده یک مرتبه هم در اینجا عرض کردم که کمیسیون بودجه در دوره شانزدهم منحصر کمیسیونی است که در این چند سال اخیر زحمت کشیده است و ششهای تاستان با اینکه تعطیل بوده است در این هوای گرم آمده‌اند اینجا نشسته‌اند زحمت کشیده‌اند و کار کرده‌اند و یک بودجه ای هم که در ظاهر یک تمولی داشته اینرا آورده‌اند داده‌اند به مجلس شورای ملی در نتیجه مزد اینکار را آقایان نمایندگان ما دادند. بنده که سی سال است عضو وزارت دادگستری هستم بنده برآورد در کمیسیون امور اجتماعی گذاشتند که بحضرت عباس نمی‌دانم الان امور اجتماعی کمیسیون امور اجتماعی چیست و برای چیست؟ بنده را برده‌اند آنجا گذاشته‌اند بنده راه عضو کمیسیون مدتها آنجا بودم نگذاشتند. این یک عسلمان است که نسبت بشخص خود که میخواهم خدمت آقایان عرض کنم. حالا نسبت بنمایندگان دیگر همانطوری که آقای مکی توضیح دادند که یکی از نمایندگان تهران، از ۱۲ نفر بکنند از این ۱۸ نفر عضو کمیسیون بودجه نگذاشتند، یکی از این نمایندگان آقای صالح را نوشتند که نماینده کاشان هستند، بقیه را روی این حساب، حساب بفرمائید که آیا کمیسیونها اینطور میشود؟ نمایندگان کاری که کردند خودشان را آنجا که دلشان میخواست بردند، آنجا یک مورد نظرشان بود گذاشتند.

اردلان - پس جناب عالی موافقت؟ ایشان

موافق بودند آقا

نایب رئیس - ایشان بعنوان مخالف اسم نوشته‌اند. آقای شوشتری بفرمائید

شوشتری - عرض کنم فوریت این طرح که مورد تقاضا شده است اولاً جناب آقای نورالدین امامی موافق با طرح بودند بعنوان مخالف آمدند صحبت فرمودند عرض آقایان نمایندگان معترم که این طرح را امضاء کرده‌اند هیچ گونه اسائه به نمایندگان معترتی که پارسال در کمیسیون بودجه آقا قدر زحمت کشیده‌اند وجهان الوجوه نبوده است نظر آن بوده است که از نظر اصول برای آشنا بودن به مبانی احتیاجی کشور، بعضی از کلا تخصص قضائی دارند باید بروند در دادگستری مثل جناب آقای هامری بعضیها تخصص تجاری دارند باید بروند در آنجا برای چه؟ برای اینکه وحدت مجلس شورای ملی و خدمتگزاری نمایندگان را به نحو موافق برای ملت بوقوع اجرا بگذارند غرض این نبوده است که اسائه بشود به عده‌ای و علیهذا همانطور که آقای مکی بطور صمیمانه فرمودند نه این مصیبت ندارد از زمان ندران و گیلان و گرگان هم کسی را نگذاشته‌اند در صورتی که ما یک احتیاج مبرمی داریم که از آنجا بگذارند ولی با همه این معنی، عموم نمایندگان نظرشان این است که ما سه جور کمیسیون داریم یک کمیسیون ۱۸ نفری یک کمیسیون ۱۲ نفری یک کمیسیون ۶ نفری و شش شبه داریم اگر شش نفری را میخواستیم انتصاب بکنیم از هر شبه‌ای یک نفر انتخاب میکنم اگر ۱۲ نفری است شبه‌ای دو نفر انتخاب میکنم اگر ۱۸ نفری است شبه‌ای سه نفر انتخاب میکنم بناه علیهذا تقاضای کنم که اجازه بفرمائید آن طرح مطرح بشود و با وحدت کلمه و وحدت نظر همه خدمتگزاری بکنند (صحیح است)

نایب رئیس - رأی میگیریم بقوریت اول طرح تسلیی آقایان موافقین قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد فوریت دوم مطرح است

اردلان - بنده مخالفم

نایب رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - عرض کنم بنده خودم این طرح را امضا کرده‌ام ولی میخواستم اینجا یک توضیحی بدهم برای اینکه خیال میکنم که این توضیح مورد توجه واقع شود بنده یک دفعه دیگر هم اینجا عرض کردم آنچه که در اول مشروطه آنچه که در دوران اول مجلس شورای ملی فواین گذشته، آیین‌نامه گذشته کارهایی که شده است از این دوران اخیر آرایش تر بوده (صحیح است) عرض کنم ما این آیین‌نامه سابقمان چه بود؟ این بود که کمیسیون بودجه و کمیسیون هریض و مرخصی و کمیسیون معاسبات مجلس را شب انتخاب بکنند وقت بفرمائید این فلسفه داشت حکمت داشت همانطوری که آقای مکی و سایر آقایان فرمودند شب انتخاباتی که میکرد تمام دستجات مجلس در کمیسیون بودجه یک کمیسیون مؤثری بود و سایر کمیسیونها وارد میشدند بنده استدعا میکنم که آقایان موافقت بکنند همان آیین‌نامه سابق را اجرا بکنیم برای اینکه کمیسیون بودجه

و کمیسیون هریض و مرخصی و کمیسیون محاسبات مجلس را بچشم انتخاب کنند و بانی کمیسیونها را خود مجلس در آیین نامه ای که سابق داشتیم و در دست عمل بود همینطور بود همه آقایان مسیوقند وقتی این آیین نامه جدید مطرح شد بنده مخالف بودم که با آن فوریت از مجلس بگذرد همانوقت گفتم که این ناقص است و در عمل ما دچار اشکالات میشویم و بطوریکه ملاحظه میفرمایید اینها هر چه که جلوتر میرویم دچار اشکالات بنا بر این بنده مشیوم عقیده ام اینست پیشنهادم خواهد بود که این کمیسیونها از شعب انتخاب بشوند و بقیه هم در مجلس شورای ملی.

نایب رئیس - آقای کشاورز صدر موافقت؟
کشاورز صدر - بله موافقت

نایب رئیس - بفرمائید
کشاورز صدر - بنده قبلاً خواستم یک نکته ای را حضور آقایان عرض کنم که آقای شوشتری نوبت بنده را خواستند و بنده هم دادم بایشان و آن نکته این است که اگر خاطر آقایان باشد وقتی که کمیسیون نفت میخواست انتخاب بشود همه ای اصرار داشتند باینکه از مجلس انتخاب بشود ولی مجلس موافقت نکرد و رای داد که از شعبها انتخاب شود و بقیه هم اگر کمیسیون از شعب انتخاب نمیشد کمیسیون نفت باین خوبی نمیشد چون در هر شعبه ۱۸ نفر ۲۰ نفر نشسته اند اینها شخصیتها و اطلاعات و صلاحیت افراد خودشان را بهتر تشخیص میدهند نوی رود بایستی نمی افتند بجهت اشخاص و کاندید نمیشوند اما متأسفانه اگر نماینده ای یا نماینده گانی هم بودند که برای یک کمیسونی صلاحیت بیشتری داشتند و اسم آنها در صورت کمیسیونها بود برای انتخاب آنها در مجلس نمیشود کاری کرد مثلا بنده در یک شعبه ای باشم که جناب آقای قائم مقام الملک هم تشریف داشته باشند مسلماً و معقلاً می گویم که در کمیسیون خارج ایشان صلاحیتشان از من بیشتر است در کمیسیون فرهنگ باید آقای دکتر معظمی باشند اما اگر همین جوری آمدیم نوشتیم این مراعات نمیشود این دقتها نمیشود باین نتیجه نمیرسیم بنده فرمایش جناب آقای ملک مدنی را هم قبول میکنم آقایانیکه این طرح را امضاء کرده اند همه بنده اجازه دادند که اینجا عرض کنم چه آقایان اقلیت وجه آقایان اکثریت با این پیشنهاد آقای ملک همان نهج که در آیین نامه سابق بود موافقت دارند که طبق آن کمیسیونها انتخاب بشود این است که از آقایان استدعا می کنم که رای بدهید همانطوری که آقای ملک فرمودند قبول میکنم

نایب رئیس - آقای امینی موافقت؟ بفرمائید
امینی - بنده میخواستم استدعا کنم از نمایندگان محترم وقتی شبیه تمیزی پیش آمد و نسبت بیک موضوعی در مجلس بیکمچو اظهار نظری شد تن در ندهند که مطابق این نظر عمل شود که سوء تفاهمی اگر هست رفع بشود بنده نمی بینم که اشخاصی مخالف این عمل باشند بخصوص در هر شعبه ای که با استقرا عده ای از نمایندگان تعیین شده اند در هر شعبه ای معمولاً اشخاص ذصلاح هستند برای کارهای معنی و هیچ کمیسونی هم از شش نفر کمتر نیست و شش شعبه هم شما بیشتر ندارید بنا بر این از کمیسیون هریض بیلا و از کمیسیون محاسبات تا بیلا آلا ممکن است از شعب معین بشوند (دکتر طریا - بهداری نمیشود) اصل این است که خدای نکرده اگر این سوء تفاهم برای یکفر از نمایندگان ایجاد شده باشد که تبعیضی در کار باشد باید رفع این سوء تفاهم را کرد و اصراری هم ما برای انتخاب شدن نداریم در این کمیسیونها عنوان وقتی هم نیست باید کار کرد و اشخاصی باید داوطلب بشوند و انتخاب بشوند که کار بکنند کار را بنده دیدم اشخاصی که کار میکنند اینها کنار میروند و اشخاصی روی کار می آیند که اصلاً کار نمیکنند و حتی بعداً در کمیسیون حاضر نمیشوند گویا بنده این طرح را امضاء نکرده ام ولی بنظر من طرح کننده راه حل این موضوع را پیدا کرده

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت دوم این طرح آقایانی که موافقت قیام فرمایند (عده زیادی قیام کردند) تصویب شد حالا فوریت سوم که یعنی فی المجلس مطرح بشود مطرح است آقای رضوی فرمائید

رضوی - یکی از افرادی که این طرح را امضاء کرده بود بنده هستم و شاید زمینه طرح را هم قبلاً یعنی از وقتی که گفتگو میشد خود بنده داده بودم که چنین طرحی لازم است اما بنده معتمد مادام که یک عملی در صورت را پیدا نکند جمله بی آنرا در صورتی که پیش موجب یک عکس العمل دیگر خواهد شد

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

دو فوریت اول و دوم را بنده مرافق بودم ولی فوریت اخیراً که فی المجلس طرح بشود مخالفم اساساً بطور کلی برای اینکه یک زمینهای برای مطالعه پیش بیاید موجب بشود باینکه آقایان قبلاً مطالعه کرده باشند و خودشان را آماده بکنند و حاضر بکنند و با یک ذهن حاضری اینجا اظهار نظر بکنند لازم است وقت مختصری داده شود (کشاورز صدر - الان میفرمایند کمیسیونها را انتخاب بکنند باید تکلیف آیین نامه را روشن کنیم) بنا بر این عرض بنده این است پیشنهاد بنده این است که بصورت همان لوائح دو فوریتی الان که دو فوریتش را مجلس تصویب کرده است اجازه بفرمایند که قبلاً طرح و نشر بشود و در جلسه آینده مطرح بشود بهر صورت نظر بنده این است که هر عملی که با عجله و شتاب انجام بگیرد بنده امتحان کرده ام یک نواقصی پیدا می کند که بعداً روبرو رفته موجب ندامت و پشیمانی میشود باین دلیل که فکر اساسی بنده است متعجبم آقایان موافقت بفرمایند که فوریت سوم لزوم نداشته باشد

نایب رئیس - آقای امینی موافقت؟ بفرمائید
امینی - بنده میخواستم استدعا کنم از نمایندگان محترم وقتی شبیه تمیزی پیش آمد و نسبت بیک موضوعی در مجلس بیکمچو اظهار نظری شد تن در ندهند که مطابق این نظر عمل شود که سوء تفاهمی اگر هست رفع بشود بنده نمی بینم که اشخاصی مخالف این عمل باشند بخصوص در هر شعبه ای که با استقرا عده ای از نمایندگان تعیین شده اند در هر شعبه ای معمولاً اشخاص ذصلاح هستند برای کارهای معنی و هیچ کمیسونی هم از شش نفر کمتر نیست و شش شعبه هم شما بیشتر ندارید بنا بر این از کمیسیون هریض بیلا و از کمیسیون محاسبات تا بیلا آلا ممکن است از شعب معین بشوند (دکتر طریا - بهداری نمیشود) اصل این است که خدای نکرده اگر این سوء تفاهم برای یکفر از نمایندگان ایجاد شده باشد که تبعیضی در کار باشد باید رفع این سوء تفاهم را کرد و اصراری هم ما برای انتخاب شدن نداریم در این کمیسیونها عنوان وقتی هم نیست باید کار کرد و اشخاصی باید داوطلب بشوند و انتخاب بشوند که کار بکنند کار را بنده دیدم اشخاصی که کار میکنند اینها کنار میروند و اشخاصی روی کار می آیند که اصلاً کار نمیکنند و حتی بعداً در کمیسیون حاضر نمیشوند گویا بنده این طرح را امضاء نکرده ام ولی بنظر من طرح کننده راه حل این موضوع را پیدا کرده

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضای شعب در هر شعبه انتخاب خواهند شد برای انتخاب حضور دولت از اعضای شعبه ضروری است

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضای شعب در هر شعبه انتخاب خواهند شد برای انتخاب حضور دولت از اعضای شعبه ضروری است

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

صدر زاده - اینجا مستقلاً نوشته شده (نایب رئیس - مخالفی هست؟)
اسلامی - بنده مخالفم
نایب رئیس - بفرمائید
کشاورز صدر - بنده هم میخواهم توضیح بدهم چون امضاء کننده هستم

اسلامی - بنده اولاً در کمیسیونهایی که باب طبع آقایان هست نبودم و نیستم ولی بنده عرض میکنم اگر آقایانیکه میل داشتند در یک کمیسیونهای مخصوصی باشند اسمشان در آن کمیسیونها ثبت میشد بهیچوجه این طرح را نمی داندند که آیین نامه را تغییر دهند ملاحظه بفرمائید وقتی که ما نمایندگان مجلس متناقص شخصیمان پیش می آید بطور فوراً در یک جلسه می آیم و یک نظام نامه ای را بر هم میزنیم و حال آنکه وقتی مصالح عمومی مملکت مطرح است وقتی حقوق مردم مطرح است بهیچوجه توجهی نمیکنیم بنده مثالی عرض میکنم در پشت همین تریبون مجلس بنده ده دفعه عرض کرده ام که آن قسمت از ماده نظام نامه که مربوط است بپودجه کل کشور و یک دوازدهم این ماده بهیچوجه مفهوم خارجی ندارد و خیلی گنگ است توضیح عرض میکنم توجه بفرمائید در آنجا قید شده است که در موقع طرح یک دوازدهم نمایندگان مجلس حق هیچگونه پیشنهادی را ندارند در زیرش عبارت طوری است که پیشنهاد هم میشود داد بنده چند وقته این جا عرض کردم و با آقای دکتر معظمی هم در اینکار هم صحبت کردم و شما ما که نمایندگان مجلس هستید و بزرگترین مسئولیت شما رسیدگی بدخل و خرج مملکت است بهیچوجه در این ۱۲ ماه بیوجه مملکتی رسیدگی نکردید حق هیچگونه اظهار نظر هم ندارید حق دادن پیشنهاد هم ندارید وقتی بودجه کل مملکتی بصورت سه دوازدهم دو دوازدهم چهار دوازدهم تصویب میشود نمی دانم چرا نباید پیشنهاد داد و اظهار نظر کرد این ماده را اصلاح بکنید آقا شما اسمال در این دوره شانزدهم در این یک سال آمدید بودجه کل کشور را یک دوازدهم یک دوازدهم تصویب کردید بدون این که پیشنهاد بدهید بدون این که هیچ اظهار نظری بکنید بنده اینجا فریاد کردم هیچکسی توجه نکرد ولی امروز یک عده ای که در کمیسیون بوده نیستند آمده اند نظام نامه را بهم میزنند آخرین چه وضعیتی است اگر بنا است که نظام نامه اصلاح بشود تغییری داده بشود آن ماده هم باید اصلاح بشود نمایندگان باید در یک دوازدهم دو دوازدهم حق اظهار نظر و حتی پیشنهاد داشته باشند (بکنفران نمایندگان - آن نظر شما مربوط باین طرح نیست) مربوط نباشد این کاری است که مربوط بملکت است هیچ توجه ندارید ولی یک چیزی که راجع به شخص خودشان است آمده اند این طور بهم میزنند

امینی - اساس کارهای مملکت همان کمیسیونها است

آشتیانی زاده - آقای اسلامی پیشنهاد بکنند آن ماده هم اصلاح بشود

نایب رئیس - آقای دکتر کیان

دکتر کیان - بنده علت این که تقاضای وقت کردم که در این باب صحبتی بکنم این بود که احساس کردم تمام نمایندگان از همدیگر رجوعی در این موضوع پیدا کرده اند و این رجوع موجب می شود که امسکاسات بدی در روابط شخصیمان بیخشد و مسلماً این طرز انتخاب بی نام و گم نامی است و باین شکل قیلام عمل شده این قابل قبول به نظر نمیرسد وقتی در یک شعبه ای ۲۰ یا ۲۲ و بیست چند نفری نشسته اند اینجا میفرمایند اعضای کمیسیونهای مختلف را انتخاب بکنند همه نظری صلاحیت اشخاص کم و بیش میکنند و از طرف دیگر وقتی که در شعب انتخاب بشود آن صلاحیت توجه می شود از طرف دیگر الان در همین صورتی که ملاحظه می فرمائید عده کثیری هستند که اسمشان فقط در یک کمیسیون است در حالی که حق این است تمام نمایندگان مجلس امور مجلس بهشان مراجعه بشود چون وظایف اساسی مجلس در کمیسیونها انجام می شود اگر بنا بشود در خود شعب انتخاب بشوند هر کس اعضای شعبه را در نظر بگیرد هر کدامشان در دو یا چند کمیسونی که لازم باشد که هر یک از اعضای مجلس در آن کمیسیونها شرکت بکنند در نظر گرفته میشود و انتخاب خواهد شد که از یک طرف هر یک از اعضاء مجلس را که باید در چند کمیسیون شرکت کنند تعیین میکنند و از طرفی هم صلاحیتهای شخصیشان را در نظر می گیرند و از جانب دیگر فایده دیگرش این بود که اگر بعضی یا دلایلی هم بود در همان شعبه آورده میشد بفتح کسی یا بضرر شخص دیگری و آنجا باین یک تصمیم دوستانه و موافقت آمیزی بین خودشان رای گرفته میشد و رجوع هم حاصل نمیشد و از طرفی با بهتگی و متانت هم انجام میگرفت

این است که بنده هم از آقایان استدعا می کنم که این تقصیر که در آیین نامه هست بوسیله تصویب این طرح پیشنهادی رفع فرمایند و مسلماً یک قدم اساسی بطرف بهبود کار مجلس برداشته شده و در موضوع اظهار آقای اسلامی هم بنده معتمد که یکی از وظایف اساسی مجلس این است که رفع اینگونه ابهامات بشود و در آیین نامه در این مورد بنده خودم هم احساس این ابهام را میکنم و خیلی بیجا است که در این مورد بررسی بکنید و رفع این ابهام را بکنید بنا بر این استدعا میکنم که آقایان در این باب رای موافق بدهند

نایب رئیس - آقای مکی مخالف هستید؟
مکی - خیر میخواستم توضیحی در جواب آقای اسلامی بدهم

اردلان - بنده اجازه میخواهم
نایب رئیس - بفرمائید

اردلان - بنده از همکاران محترم و معتمد خودم این استدعا را میخواستم بکنم که بهر نحوی که انتخاب بشوند در کمیسیونها تشریف بیاورند و یک نفس هم این طرح را دست که بنده خواستم آقایانیکه امضاء فرموده اند بنده را روشن بفرمایند اینجا که نوشته شده کلیه کمیسیونها کمیسیون نفت و کمیسیون

اردلان - بنده از همکاران محترم و معتمد خودم این استدعا را میخواستم بکنم که بهر نحوی که انتخاب بشوند در کمیسیونها تشریف بیاورند و یک نفس هم این طرح را دست که بنده خواستم آقایانیکه امضاء فرموده اند بنده را روشن بفرمایند اینجا که نوشته شده کلیه کمیسیونها کمیسیون نفت و کمیسیون

نایب رئیس - آقای دکتر کیان

دکتر کیان - بنده علت این که تقاضای وقت کردم که در این باب صحبتی بکنم این بود که احساس کردم تمام نمایندگان از همدیگر رجوعی در این موضوع پیدا کرده اند و این رجوع موجب می شود که امسکاسات بدی در روابط شخصیمان بیخشد و مسلماً این طرز انتخاب بی نام و گم نامی است و باین شکل قیلام عمل شده این قابل قبول به نظر نمیرسد وقتی در یک شعبه ای ۲۰ یا ۲۲ و بیست چند نفری نشسته اند اینجا میفرمایند اعضای کمیسیونهای مختلف را انتخاب بکنند همه نظری صلاحیت اشخاص کم و بیش میکنند و از طرف دیگر وقتی که در شعب انتخاب بشود آن صلاحیت توجه می شود از طرف دیگر الان در همین صورتی که ملاحظه می فرمائید عده کثیری هستند که اسمشان فقط در یک کمیسیون است در حالی که حق این است تمام نمایندگان مجلس امور مجلس بهشان مراجعه بشود چون وظایف اساسی مجلس در کمیسیونها انجام می شود اگر بنا بشود در خود شعب انتخاب بشوند هر کس اعضای شعبه را در نظر بگیرد هر کدامشان در دو یا چند کمیسونی که لازم باشد که هر یک از اعضای مجلس در آن کمیسیونها شرکت بکنند در نظر گرفته میشود و انتخاب خواهد شد که از یک طرف هر یک از اعضاء مجلس را که باید در چند کمیسیون شرکت کنند تعیین میکنند و از طرفی هم صلاحیتهای شخصیشان را در نظر می گیرند و از جانب دیگر فایده دیگرش این بود که اگر بعضی یا دلایلی هم بود در همان شعبه آورده میشد بفتح کسی یا بضرر شخص دیگری و آنجا باین یک تصمیم دوستانه و موافقت آمیزی بین خودشان رای گرفته میشد و رجوع هم حاصل نمیشد و از طرفی با بهتگی و متانت هم انجام میگرفت

این است که بنده هم از آقایان استدعا می کنم که این تقصیر که در آیین نامه هست بوسیله تصویب این طرح پیشنهادی رفع فرمایند و مسلماً یک قدم اساسی بطرف بهبود کار مجلس برداشته شده و در موضوع اظهار آقای اسلامی هم بنده معتمد که یکی از وظایف اساسی مجلس این است که رفع اینگونه ابهامات بشود و در آیین نامه در این مورد بنده خودم هم احساس این ابهام را میکنم و خیلی بیجا است که در این مورد بررسی بکنید و رفع این ابهام را بکنید بنا بر این استدعا میکنم که آقایان در این باب رای موافق بدهند

نایب رئیس - آقای مکی مخالف هستید؟
مکی - خیر میخواستم توضیحی در جواب آقای اسلامی بدهم

اردلان - بنده اجازه میخواهم
نایب رئیس - بفرمائید

اردلان - بنده از همکاران محترم و معتمد خودم این استدعا را میخواستم بکنم که بهر نحوی که انتخاب بشوند در کمیسیونها تشریف بیاورند و یک نفس هم این طرح را دست که بنده خواستم آقایانیکه امضاء فرموده اند بنده را روشن بفرمایند اینجا که نوشته شده کلیه کمیسیونها کمیسیون نفت و کمیسیون

اردلان - بنده از همکاران محترم و معتمد خودم این استدعا را میخواستم بکنم که بهر نحوی که انتخاب بشوند در کمیسیونها تشریف بیاورند و یک نفس هم این طرح را دست که بنده خواستم آقایانیکه امضاء فرموده اند بنده را روشن بفرمایند اینجا که نوشته شده کلیه کمیسیونها کمیسیون نفت و کمیسیون

نایب رئیس - آقای دکتر کیان

دکتر کیان - بنده علت این که تقاضای وقت کردم که در این باب صحبتی بکنم این بود که احساس کردم تمام نمایندگان از همدیگر رجوعی در این موضوع پیدا کرده اند و این رجوع موجب می شود که امسکاسات بدی در روابط شخصیمان بیخشد و مسلماً این طرز انتخاب بی نام و گم نامی است و باین شکل قیلام عمل شده این قابل قبول به نظر نمیرسد وقتی در یک شعبه ای ۲۰ یا ۲۲ و بیست چند نفری نشسته اند اینجا میفرمایند اعضای کمیسیونهای مختلف را انتخاب بکنند همه نظری صلاحیت اشخاص کم و بیش میکنند و از طرف دیگر وقتی که در شعب انتخاب بشود آن صلاحیت توجه می شود از طرف دیگر الان در همین صورتی که ملاحظه می فرمائید عده کثیری هستند که اسمشان فقط در یک کمیسیون است در حالی که حق این است تمام نمایندگان مجلس امور مجلس بهشان مراجعه بشود چون وظایف اساسی مجلس در کمیسیونها انجام می شود اگر بنا بشود در خود شعب انتخاب بشوند هر کس اعضای شعبه را در نظر بگیرد هر کدامشان در دو یا چند کمیسونی که لازم باشد که هر یک از اعضای مجلس در آن کمیسیونها شرکت بکنند در نظر گرفته میشود و انتخاب خواهد شد که از یک طرف هر یک از اعضاء مجلس را که باید در چند کمیسیون شرکت کنند تعیین میکنند و از طرفی هم صلاحیتهای شخصیشان را در نظر می گیرند و از جانب دیگر فایده دیگرش این بود که اگر بعضی یا دلایلی هم بود در همان شعبه آورده میشد بفتح کسی یا بضرر شخص دیگری و آنجا باین یک تصمیم دوستانه و موافقت آمیزی بین خودشان رای گرفته میشد و رجوع هم حاصل نمیشد و از طرفی با بهتگی و متانت هم انجام میگرفت

این است که بنده هم از آقایان استدعا می کنم که این تقصیر که در آیین نامه هست بوسیله تصویب این طرح پیشنهادی رفع فرمایند و مسلماً یک قدم اساسی بطرف بهبود کار مجلس برداشته شده و در موضوع اظهار آقای اسلامی هم بنده معتمد که یکی از وظایف اساسی مجلس این است که رفع اینگونه ابهامات بشود و در آیین نامه در این مورد بنده خودم هم احساس این ابهام را میکنم و خیلی بیجا است که در این مورد بررسی بکنید و رفع این ابهام را بکنید بنا بر این استدعا میکنم که آقایان در این باب رای موافق بدهند

نایب رئیس - آقای مکی مخالف هستید؟
مکی - خیر میخواستم توضیحی در جواب آقای اسلامی بدهم

اردلان - بنده اجازه میخواهم
نایب رئیس - بفرمائید

اردلان - بنده از همکاران محترم و معتمد خودم این استدعا را میخواستم بکنم که بهر نحوی که انتخاب بشوند در کمیسیونها تشریف بیاورند و یک نفس هم این طرح را دست که بنده خواستم آقایانیکه امضاء فرموده اند بنده را روشن بفرمایند اینجا که نوشته شده کلیه کمیسیونها کمیسیون نفت و کمیسیون

برنامه هم آباءالمنش میشود (عده ای از نمایندگان - خیر خیر کمیسیون نفت از شعب انتخاب شده) اجازه بفرمائید وقتی که ما رای دادیم نمیشود که مستثنی بکنیم اینست که بنده خواستم آقایان تصحیح کنند اگر ما الان رای دادیم تمام کمیسیونها بعضی اینکه رفتیم بیرون یکی می گوید آقا کمیسیون نفت و کمیسیون برنامه هم جزو این است

صدر زاده - کمیسیون نفت نمیشود و کمیسیون برنامه هم پیشنهاد دارد

دکتر طریا - کمیسیون نفت از شعب انتخاب شده

اردلان - توجه بفرمائید این طرح قانونی است که الان تصویب میشود اینجا در این طرح نوشته کلیه کمیسیونها اگر آقایان موافقت میفرمایند کمیسیون برنامه و کمیسیون نفت را استثناء بفرمایند بنده مخالفی ندارم (عده ای از نمایندگان - کمیسیون نفت از شعب انتخاب شده) اجازه بفرمائید همه که با هم حرف می زنید مطلب روشن نمیشود لافا بفرمائید که کمیسیون نفت استثناء باشد (مکی و کشاورز صدر - آقای اردلان کمیسیون نفت از شعب انتخاب شده) این جا کلیه کمیسیونها را نوشته است این موضوع برای بنده که یک نماینده هستم و می خواهم رای بدهم باید روشن بشود بنده می بینم که در این طرح نوشته شده کلیه کمیسیونها

شوشتری - باستانی نفت
نایب رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات رسیده
آقای کشاورز صدر -

کشاورز صدر - بنده پیشنهاد کفایت مذاکرات دادم و حالا اجازه می خواهم که ذهن آقای اردلان را روشن کنم ما پیشنهاد دادیم که کمیسیونها از شعب انتخاب بشوند و باین دلیل که کمیسیون نفت خوب انتخاب شده و کمیسیون برنامه هم از شعب انتخاب شده گفتیم هر کدام مدتی تمام بشود باید مجدداً از شعبها انتخاب بشود اگر الان رای ندادید بتجدید باید مجدداً از شعب انتخاب بشوند صحبت از شعب است کمیسیون باید از شعب انتخاب بشود حالا این کمیسیون برنامه باشد نفت باشد بودجه باشد یک پیشنهادی آقای ملک دادند که آن اینطور می باشد حالا پیشنهاد ایشان را اگر بخواهید تصویب بکنید باید بگوئید فقط کمیسیون بودجه و کمیسیون هریض و کمیسیون محاسبات از شعب انتخاب شود ولی اگر همه کمیسیونها را بگوئید در کمیسیون برنامه و کمیسیون نفت این تحصیل حاصل است چون این ها از شعب انتخاب شده اند و بعد از این هم از شعب انتخاب میشوند بنا بر این بحث در این نداریم آقایان رای که بدهند ما که در شعبه نشستیم بیای نوبت میگویم شعبه سوم که آقای دکتر شایگان و آقای مکی و عده ای از نمایندگان آنها هستند از ۲۳ نفری که آنها هستند یک نفر برای کمیسیون بودجه انتخاب نشده اند حتی نمایندگان ما را هم که تعیین کردیم قبول نکردند نمایندگان خودشان را قبول کردند بنا

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت دوم این طرح آقایانی که موافقت قیام فرمایند (عده زیادی قیام کردند) تصویب شد حالا فوریت سوم که یعنی فی المجلس مطرح بشود مطرح است آقای رضوی فرمائید

رضوی - یکی از افرادی که این طرح را امضاء کرده بود بنده هستم و شاید زمینه طرح را هم قبلاً یعنی از وقتی که گفتگو میشد خود بنده داده بودم که چنین طرحی لازم است اما بنده معتمد مادام که یک عملی در صورت را پیدا نکند جمله بی آنرا در صورتی که پیش موجب یک عکس العمل دیگر خواهد شد

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضای شعب در هر شعبه انتخاب خواهند شد برای انتخاب حضور دولت از اعضای شعبه ضروری است

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

بر این بقیه بندی مذاکره کافی است و خوب است رای بدهید که در اصل ماده وارد بشویم و اگر پیشنهادی هم بنظر آقایان میرسد بدهند
نایب رئیس - آقای رضوی

رضوی - بنده وقتی پیشنهاد کردم که آقایان موافقت بفرمایند که با مطالعه ما اینجا بیاییم بحث کنیم نتیجه اش الان ظاهر شد برای خاطر اینکه این طرحی که ما داده ایم اینجا این درست بجای ماده ۲۷ آیین نامه است یعنی بعد از اینکه این طرح تصویب شد آنوقت ماده ۲۷ آیین نامه برداشته می شود این بجایش گذاشته می شود آنوقت در همین حال راجع به ذات تشکیل کمیسیون عده کمیسیونها از جهت دائم و موقت چندین ماده مختلف باز در آیین نامه هست اگر بنا بشود آقایان بدون توجه بکلیه آنچه که آیین نامه نوشته شده است اینجا بدون اینکه مطالعه بکنند در یک طرح تنها بخواهند تمام آنرا بهم بزنند موجب خواهد شد که این ابهامی که حالا از یک طرفی رفع میکنید در سایر مواد این ابهام پیش خواهد آمد

لهذا می خواستم پیشنهاد کنم که اگر آقایان صلاح می دانند حالا که طرح مطرح شده امروز آقایان بهمینجا ختم بفرمائید که بعد از مطالعه در آیین نامه تصویب بفرمایند و الا اگر حالا در تغییر دادن صورت وارد بشویم نهات و تفاوتی که با سایر مواد پیدا خواهد شد باعث می شود که بعد تمام آیین نامه از دست بیفتد

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت دوم این طرح آقایانی که موافقت قیام فرمایند (عده زیادی قیام کردند) تصویب شد حالا فوریت سوم که یعنی فی المجلس مطرح بشود مطرح است آقای رضوی فرمائید

رضوی - یکی از افرادی که این طرح را امضاء کرده بود بنده هستم و شاید زمینه طرح را هم قبلاً یعنی از وقتی که گفتگو میشد خود بنده داده بودم که چنین طرحی لازم است اما بنده معتمد مادام که یک عملی در صورت را پیدا نکند جمله بی آنرا در صورتی که پیش موجب یک عکس العمل دیگر خواهد شد

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضای شعب در هر شعبه انتخاب خواهند شد برای انتخاب حضور دولت از اعضای شعبه ضروری است

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

نایب رئیس - رای میگیریم بفوریت سوم یعنی طرح فی المجلس همین طرح آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (عده زیادی برخاستند) تصویب شد حالا اصل ماده واحده مطرح است و قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد)
ماده واحده - کمیسیونهای مجلس شورای ملی مستقلاً از بین اعضای شعب در هر شعبه انتخاب خواهند شد برای انتخاب حضور دولت از اعضای شعبه ضروری است

دکتر معتمدی - مستقبلاً مستقلاً

یک پیشنهاد می‌کنم کمیسیون بودجه و معاسبات و هریض و برنامه از شعب و سایر کمیسیونها مثل ادوار گذشته از خود مجلس انتخاب شوند

قاسم فولادوند
نایب رئیس - آقای فولادوند
قاسم فولادوند - بنده نظرم این بود که هینا مثل سابق بشود ولی بعد از توضیحی که جناب آقای دکتر معظمی فرمودند بهتر اینست که تمام کمیسیونها از شعب انتخاب شوند برای اینکه هر کس تخصصی در هر قسمتی داشت در آن قسمت خودش را داخل میکند و در کمیسیون انتخاب میشوند بنده با ایداز آقای فرهودی و آقای مسعودی تشکر کنم که بنده را در هیچکدام از کمیسیونها نگذاشتند (فرهودی - خودتان فرمودید که داوطلب نیستم) از هر شعبه هر کس که تخصص در هر کمیسویی دارد داوطلب میشود و ششم هم تصویب میکند که انتخاب بشود بنا بر این پیشنهاد را پس بگیرم

(پیشنهاد آقای مهدی ارباب شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد می‌کنم از بین نمایندگان هر استان یا شهرستان مستقل انتخاب یک نفر بصورت کمیسیونهای بودجه و برنامه لازم و ضروری است

نایب رئیس - آقای ارباب

مهدی ارباب - از آقایان استدعا می‌کنم که توجه بفرمایند (چند نفر از نمایندگان - پس گرفتند) بنده قبلاً عرض می‌کنم که در هر شعبه و کمیسویی که آقایان میل داشته باشند که بنده حضور نداشته باشم از حالا با کمال میل خدمتشان عرض می‌کنم بنده را انتخاب نکنند ولی مصلحت مملکت را هم از نظر دور نکنید فکر نکنید که کمی صعبت میکند خود حرف را توجه کنید اگر کسی نظری بهم دارد داشته باشد ولی بحرف منطقی بی لطفی نفرمائید چون حرف منطقی عرض می‌کنم توجه بکنید اگر منطقی نداشت توجه نکنید من نمیدانم چه اصراری است که تمام این اختلافات برای کمیسیون بودجه پیش آمده آیا آقایان اینطور برای کمیسیون فرهنگ که موجب نجات مملکت است دست و پا می‌شکنند؟ نه برای کمیسیون کشاورزی این دست و پاهای را می‌شکنند؟ نه اشغالی که برای کمیسیون بودجه و برنامه انتخابات میشوند یا با صلاحیت شخصی داشته باشند مثلا بنده عرض کنم که مثل آقای دکتر کبان در کارهای بودجه ارتباط و سابقه دارم ندارم یا اینکه ادعا کنم و بگویم من برای تازه دوره دیگر باندازه آقای دکتر معظمی میتوانم در امور بودجه عمل کنم خلاف عرض کرده‌ام یا باید صلاحیت اشخاص را در نظر گرفت و یا زحماتی را که در گذشته متحمل شده اند و در آن گرمای سوزان آمدند و در همین فضای مجلس نشستند و بودجه مملکت در صورت دادند و خیلیها هم غیبت میکردند اگر نماینده ای داوطلب یک کمیسویی باشد وظیفه اش را انجام بدهد بنده دستش را می‌بوسم همه میخواهیم اسماً عضو فلان کمیسیون باشیم ولی نمیخواهیم کار

یک پیشنهاد می‌کنم کمیسیون بودجه و معاسبات و هریض و برنامه از شعب و سایر کمیسیونها مثل ادوار گذشته از خود مجلس انتخاب شوند

قاسم فولادوند
نایب رئیس - آقای فولادوند
قاسم فولادوند - بنده نظرم این بود که هینا مثل سابق بشود ولی بعد از توضیحی که جناب آقای دکتر معظمی فرمودند بهتر اینست که تمام کمیسیونها از شعب انتخاب شوند برای اینکه هر کس تخصصی در هر قسمتی داشت در آن قسمت خودش را داخل میکند و در کمیسیون انتخاب میشوند بنده با ایداز آقای فرهودی و آقای مسعودی تشکر کنم که بنده را در هیچکدام از کمیسیونها نگذاشتند (فرهودی - خودتان فرمودید که داوطلب نیستم) از هر شعبه هر کس که تخصص در هر کمیسویی دارد داوطلب میشود و ششم هم تصویب میکند که انتخاب بشود بنا بر این پیشنهاد را پس بگیرم

(پیشنهاد آقای مهدی ارباب شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد می‌کنم از بین نمایندگان هر استان یا شهرستان مستقل انتخاب یک نفر بصورت کمیسیونهای بودجه و برنامه لازم و ضروری است

نایب رئیس - آقای ارباب

مهدی ارباب - از آقایان استدعا می‌کنم که توجه بفرمایند (چند نفر از نمایندگان - پس گرفتند) بنده قبلاً عرض می‌کنم که در هر شعبه و کمیسویی که آقایان میل داشته باشند که بنده حضور نداشته باشم از حالا با کمال میل خدمتشان عرض می‌کنم بنده را انتخاب نکنند ولی مصلحت مملکت را هم از نظر دور نکنید فکر نکنید که کمی صعبت میکند خود حرف را توجه کنید اگر کسی نظری بهم دارد داشته باشد ولی بحرف منطقی بی لطفی نفرمائید چون حرف منطقی عرض می‌کنم توجه بکنید اگر منطقی نداشت توجه نکنید من نمیدانم چه اصراری است که تمام این اختلافات برای کمیسیون بودجه پیش آمده آیا آقایان اینطور برای کمیسیون فرهنگ که موجب نجات مملکت است دست و پا می‌شکنند؟ نه برای کمیسیون کشاورزی این دست و پاهای را می‌شکنند؟ نه اشغالی که برای کمیسیون بودجه و برنامه انتخابات میشوند یا با صلاحیت شخصی داشته باشند مثلا بنده عرض کنم که مثل آقای دکتر کبان در کارهای بودجه ارتباط و سابقه دارم ندارم یا اینکه ادعا کنم و بگویم من برای تازه دوره دیگر باندازه آقای دکتر معظمی میتوانم در امور بودجه عمل کنم خلاف عرض کرده‌ام یا باید صلاحیت اشخاص را در نظر گرفت و یا زحماتی را که در گذشته متحمل شده اند و در آن گرمای سوزان آمدند و در همین فضای مجلس نشستند و بودجه مملکت در صورت دادند و خیلیها هم غیبت میکردند اگر نماینده ای داوطلب یک کمیسویی باشد وظیفه اش را انجام بدهد بنده دستش را می‌بوسم همه میخواهیم اسماً عضو فلان کمیسیون باشیم ولی نمیخواهیم کار

بکنیم این یک حقیقتی است که من عرض می‌کنم بنا بر این اشخاصی که انتخاب میشوند با بایستی صلاحیت شخصی داشته باشند یا بایستی رذایات تساری حقوق بکنند تمام کشور را در نظر بگیرید بنده موافق بین خودشان آقایان به پیوند هر کس صلاحیت دارد آنرا در نظر بگیرید و رعایت حقوق استانها و اهالی کشور را بکنند مثلا یک استان مثل آذربایجان یا خراسان یا فارس یا کرمان یا قزوین اینجا هائی که عقب ماندند بایستی در کمیسیون بودجه و کمیسیون برنامه کشانی باشند که مشکلات محل را تذکر بدهند بدینوسیله مملکت را تذکر بدهند بیچارگیهای مردم را تذکر بدهند سایر اعضای کمیسیون را متوجه بدینجستی آن نقاط بکنند تا تصمیمی اتخاذ شود اما اگر بخواهیم مصلحت شخصی را در نظر بگیریم هر کس مصلحت شخصی اش ایجاب میکند که در همه جا وارد باشد و هر اقدامی که میتواند بکند بنا بر این پیشنهادی که بنده کردم بنظر خیلی منطقی است و آقایان هم خیال نمی‌کنم مخالفت بکنند بایستی از تمام استانها و شهرستانهای مستقل شهرستانهایی که دارای فرمانداری است شهرستانهایی که حوزه های وسیعی دارند اینها بایستی در این کمیسیونها نماینده داشته باشند و حقوق مردم را در نظر بگیرند و بطور تساوی تمام نقاط کشور را بوجه مملکتی متمتع بشوند بنده را انتخاب نکنید ولی مصلحت مملکت را در نظر بگیرید

مکی - آقا این چه مصلحتی است که از ۱۲ نفر و کابل تهران یک نفر در کمیسیون بودجه نیست

ارباب - باید از آنها هم باشند بنده کی گفتم نباشند شما چرا خلط می‌کنید

نایب رئیس - آقای امینی

امینی - پیشنهاد آقای ارباب پیشنهاد بسیار معقولی است مشروط بر اینکه امکان عمل داشته باشد پیشنهاد فرمودند که از هر استانی و هر شهرستانی یک نفر انتخاب شود و آنوقت میرسد به ۵۰ نفر یعنی بیش از میزان عده کمیسیون اگر اصولاً این عقیده را داشتند که از هر استانی در کمیسیونهای حساس یک نفر باشد که رعایت مصالح آن استان بشود و تبعیضی در کار نباشد البته پیشنهاد بسیار معقولی بود حتی اینرا از آقایان میخواستم استدعا بکنم خودم در شعبه پیشنهاد کردم و این در شعبه بیشتر عملی است یعنی این توافق را خواهند کرد که در کمیسیونهای حساس بین خودشان حل بکنند بالاخر بان کس مأموریت بدهند که صلاح استانها را رعایت بکنند و بنده تصور نمی‌کنم که هیچکس نیست بجناب عالی بیهیرو داشته باشد و از شما هم استدعا می‌کنم که چون نظر جناب عالی در شعبه ها بهتر تأمین میشود با اشلش موافقت بفرمائید پیشنهادتان را پس بگیرم

مهدی ارباب - بنده پس نمی‌گیرم ولی با اصلاحش موافق اصلاح بفرمائید از هر استان

نایب رئیس - اعلام رأی می‌شود به پیشنهاد آقای ارباب (اکثریت برای رأی نبود)

مکی - این آیین نامه فعلی را برای گذراندن نفت تنظیم کردند

نایب رئیس - تعجب می‌کنم که چرا آقایان با این زودی خسته میشوند و تشریف می‌برند چرا نمیخواهند وظایف خودشان را انجام بدهند و اگر تا یک دقیقه دیگر هم نایبند جلسه را ترک می‌کنم

کشاورز صدر - جریبه کنید

فقیه زاده - این که این وضع مجلس نمی‌شود که هر دفعه موقع دادن رأی می‌شود آقایان می‌روند بیرون (صحیح است) بیایند بنشینند رأی ندهند از اکثریت انداختن که معنی ندارد

نایب رئیس - آقایان نیستند و در بیرون هم کسی نمائند

(۷- بیانات بعد از دستور آقای دکتر مصدق)

نایب رئیس - آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - برای رأی عده کافی نیست ولی برای حرف زدن که کافی است بنده با نهایت ضعف و ناتوانی امروز که قرار بود گزارش نفت مطرح بشود اینجا آمدم ولی اینجا تحقیقاتی که کردم معلوم شد که اصلاً بکلی این گزارش که قضیه حیاتی مملکت است و برای استقلال سیاسی و اقتصادی مملکت اهمیت حیاتی دارد جزو دستور نمی‌شود بنده هم بیش از این نمی‌توانم این جا باشم و مرخص می‌شوم

صدرزاده - جناب آقای دکتر مصدق تشریف داشته باشید

نایب رئیس - آقایان اینکه با صحبت نمودن آقای دکتر مصدق موافقت قیام فرمایند

نمایندگان - موافقت می‌فرمایند

نایب رئیس - آقای دکتر مصدق بفرمائید

دکتر مصدق - در اوایل دوره تقنینیه که مرحوم مستوفی الممالک زمامدار شده و برای رفع اختلاف شرکت با دولت کمیسویی در مجلس انتخاب و اقتضای صورت آن منصب من گرویده بود پس از مذاکرات و تبادل افکار عقیده مند شدم تا شرکت نفت در ایران هست ملت ایران نخواهد توانست از استقلال سیاسی و اقتصادی خود بهره‌مند شود و آرزوی من - کردم روزی فرا رسد که ملت ایران بتواند این زنجیر بدبختی و این حلقه اسارت و عبودیت را پاره کند

در اواسط سال ۱۳۲۲ وقتی که آقای کافران دره برای تحصیل امتیاز نفت شمال بایران آمد موقع بدست من رسید که از مضار و مایب آن وقت پاره در مجلس حرف بزنم و مایب مضار گفته شده را ملت طرح پیشنهادی خود را جمع بشیرم امتیاز نفت قرار

دوم . نظر من در تمام دوره پیروی از سیاست موازنه آن هم منفی بوده نه مثبت در صورتی که نظر نمایندگان حزب توده در مجلس این بود که موازنه وقتی بر قرار می‌شود که همسایه شمالی هم در شمال از حقوق و مزایای شرکت نفت یعنی دولت انگلیس در جنوب بهره‌مند شود

حال آنکه معقول نیست بیکر بی دو دست به تواند مداخلات خود را اداره کند و هر کس که خواهان تاملی و ترقی و مقید ب حفظ استقلال ایران است باید سعی کند که دست بریده هر چه زودتر بجای خود گذارده شود تا ملت ایران بتواند در مقابل دول بزرگ از حقوق حقه خود دفاع کند

روی عقیده من آقای رحیمیان پیشنهادی در جلسه هفتی مجلس به من داد که آنرا امضاء کنم ولی استنکاف نمودم و امروز میتوانم عرض جامه برسانم که علت این استنکاف چه بود

پیشنهاد ایشان امتیاز شرکت نفت را القاء میکرد چنانچه قرارداد دادرس هم مآخذ عملیات شرکت نفت قرار می‌گرفت چون حق الثانی امتیاز برای دولت در آن شناخته نشده بود القای امتیاز سبب می‌شد که بر طبق یکی از مواد همان قرارداد اختلاف بین شرکت و دولت منجر بحکایت شد

و مایب حکمت هم بر آقایان پوشیده نیست و چون تا آنوقت سیات اعمال صاحب امتیاز و مضار معامله او تمام گفته نشده و ملت ایران از اوضاع رقت بار خود اطلاع کافی نداشت و سیاست بین المللی وقت هم اجازه نمی‌داد که در آن ایام از ملی شدن صنعت نفت در مجلس کمترین اظهار رجحان بشود و هیچیک از نمایندگان هم غیر از من پیشنهاد آقای رحیمیان را امضاء نمی‌کرد چون که اکثریت مجلس هوا خواه سیاست انگلیس و نمایندگان حزب توده هم میخواستند دولت شوروی همان امتیاز را بیاورد در شمال تحصیل کند و موازنه سیاسی باین طریق برقرار شود بنا بر این مجوزی نداشت که من آن را امضاء کنم و از کار هائی که بعداً در آن مجلس بفتح ایران صورت گرفت از تمام آقایان نمایندگان اکثریت مجلس و عضو کمیسیون که موافقت با ملی شدن صنعت نفت را از وظایف اولیه خود نسبت به ملت ایران دانسته اند تشکرات بر پایان خود را تقدیم نموده و از همگی سیاستگذاری کنم

به‌های نمایندگان مجلس شانزدهم . بشما ای آقایان نمایندگان کانی که در وطن پرستی شما نمی‌توان تردید نمود . عرض می‌کنم گزارش کمیسیون را بدون فوت وقت که ممکن است از کسبه ملت ایران برود و دیگر شما موقی بستم نیاورید که باین خدمت بزرگ ملی مفتخر و موفق شوید تصویب کنید تا این بن ضعیف و نحیف آن دست مقطوع خود را بیمن وصل کند و باد دست در راه استقلال سیاسی و اقتصادی خود مبارزه نموده و دفع این بیچارگی و بدبختی کند

سوء سیاست همسایه جنوبی نصیب ملت ایران است است بکنند

از نظر استیفای حقوق ملت ایران تنظیم شده و در حقیقت حقوق ملت ایران استیفا نشده بود مطرح شود و آقای حسین مکی عضو کنونی جبهه ملی و همکار عزیز من از اطلاعات مهندسیین وطن پرست مملکت من جمله آقای مهندس حسینی استفاده نموده و با توضیحات بیشتری جلسه ماقبل آخر مجلس بواسطه احساسات شور انگیز آقای دکتر معظمی متشنج شود و آقای مکی آنقدر ایستادگی کنند تا دوره ۱۵ منقضی شده و قرارداد تصویب نشود

چیزی نمائند بود که انتخابات دوره ۱۶ تقنینیه در طهران شروع شود که جبهه ملی از نمایندگان اقلیت دوره پانزده و این جانب یعنی دشمنان معروف سرسخت امتیاز نفت و عده دیگر تشکیل کردند

مردم طهران بنظور رفتارند ملت بکار نفت ۷ نفر از نمایندگان جبهه ملی را که غیر از من هیچ کدام سابقه و کات طهران نداشتند با آراء زیاد برای استیفای حق ملت ایران انتخاب و روانه مجلس نمود و نتیجه این شد که قرارداد ساده و کس در جلسه هفتی مردود شناخته شده و یک کمیسیون ۱۸ نفری موسوم بکمیسیون مخصوص نفت اختیار داده شود رویه ای اتخاذ کند که استیفای حقوق ملت ایران کاملاً بشود

کمیسیون نفت با تفاق آراء موفق شد که آن دست جده شده را بیکر نحیف و ضعیف ایران وصل یعنی ملی شدن صنعت نفت را در تمام کشور اعلام کند و گزارش خود را تقدیم مجلس شورای ملی نموده که در این جلسه مطرح است

اکنون لازم میدانم که از مساعدت آقای جمال امامی که در راه ملی شدن صنعت نفت در آخرین ساعت مساهی بسیار بکار برده اند و همچنین آقایان بهمانی - کاظم شیبانی - اسلامی - فرامرزی و کشاورز صدر که بعد از نمایندگان جبهه ملی بر تریب مذکور پیشنهاد ملی شدن صنعت نفت را امضاء کرده اند و نیز از تمام آقایان نمایندگان اکثریت مجلس و عضو کمیسیون که موافقت با ملی شدن صنعت نفت را از وظایف اولیه خود نسبت به ملت ایران دانسته اند تشکرات بر پایان خود را تقدیم نموده و از همگی سیاستگذاری کنم

ملت ایران خطرانی در پشت سر دارد که اگر دست بریده بدن متصل گردید می تواند با دودست از آن خطرات جلوگیری کند.

بنده پیش از این نمیخواهم عرض کنم فقط خاطر آقایان نمایندگان محترم را باین موضوع متوجه میکنم که شما برای جلوگیری از عدم رضایت ملت ایران که سرتاسر مملکت را گرفته است چه فکر کرده اید؟ اگر فکری نکرده اید یقین داشته باشید که مملکت را دچار خطر میکنید و اگر فکر کرده اید بگوئید که آن را بچه ترتیب عملی میکنید. بنظر نمایندگان جبهه ملی هیچ فکری و هیچ راهی برای حفظ استقرار مملکت و عدم مداخله دول بزرگ غیر از ملی شدن صنعت نفت نیست، صنعت نفت باید ملی شود و این وجوهی که از کیسه این ملت بیچاره بدون لباس، بدون غذا بیجیب خارجی می رود و ممکن است که موجب بنگ خطرات بزرگی شود صرف خود ملت بشود.

آنها می گویند این قرار داد باطل و ساختگی را معتبر بشمارند اگر برای امنیت این مملکت و جلوگیری از خطرات راهی دارند بگویند و چنانچه نگویند و بخواهند عایدات نفت جنوب را که حق ملت بیچاره و بدبخت ایران است و باید برای جلوگیری از عدم رضایت صرف کارهای تولیدی بشود و مردم بکار اشتغال ورزند و بتوانند آهسته آهسته بازرگاری و چیاورل نمایند باید بدانند که از خطر نمیتوان جلوگیری کرد. شنیده ام نظر شرکت نفت این است که در بعضی نمایندگان اگر بتوانند اعمال نفوذ کنند که در مجلس شورای ملی حاضر نشوند که این دوسه روز آخر سال منقضی بشود تا ۱۷ فروردین هم خدا بزرگ است که چه چیزهایش بیاید و من یقین دارم که نمایندگان همگی آنقدر وطن پرست هستند که زیر بار هیچ نفوذی نروند (صحیح است) ای نمایندگان محترم و ای کسانی که دلسوز مملکتید در جلسه آتی مجلس حاضر شوید و این رأی

کمیسیون را با اتفاق آرا تصویب کنید تا کمیسیون بتواند هر چه زودتر راه حلی برای ملی شدن صنعت نفت به مجلس شورای ملی پیشنهاد کند، شما نمایندگان ملت تصمیمی اتخاذ کنید که مملکت را از خطر دخالت بیگانگان حفظ نماید (احسن - احسن)

همی - در جلسه آینده هر کس نیاید اسمش را در روزنامه ها اعلام میکنم

(۸ - تعیین موقع و دستور جلسه بعد -

ختم جلسه)

رئیس - جلسه را ختم می کنیم جلسه آینده

روز پنجشنبه ۲۴ اسفند ساعت نه و نیم صبح

(جلسه یکساعت بعد از ظهر ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی - **جواد گنجی**